

Izhaja vsak dan zjutraj razven v ponedeljkih in dnevih po praznikih. Posamezna številka Din 1.—, lanskoletne 2.—; mesečna naročnina Din 20.—, za tujino 30.—. Uredništvo v Ljubljani, Gregorčičeva 23. Telefon uredništva 30-70, 30-69 in 30-71.

Jugoslovan

Rokopisov ne vračamo. Oglasi po tarifi in dogovoru.

Uprava
Ljubljana, Gradišče 10, tel. 30-69.
Podružnica v Mariboru, Alek-
sandrova cesta št. 24, tel. 29-60.
V Celju: Slomškov trg 4.
Pošt. ček. rač.: Ljubljana 15.621.

Št. 222

Ljubljana, petek, dne 25. septembra 1931

Leto II.

Dar predsednika vlade za pasivne kraje

Beograd, 24. septembra, 1. Snoči med 18. in 20. uro se je vršila v dvorani Rdečega križa konferenca predstavnikov vseh beograjskih nacionalnih in kulturnih ustanov v svrhu pomoči pasivnim krajem. Konferenco je otvoril predsednik Leko, ki je najprvo prečital pismo predsednika vlade generala g. Živkovića, v katerem slednji sporoča, da odstopa v gori imenovano svrhu eno svojo mesečno plačo, kar znaša 16.034 Din 50 p. Nato je g. dr. Leko predložil telegrafično zahvalo Nj. Vel. kralju. Sledil je govor ministra za socialno politiko g. dr. Kostrenčiča, ki je poročal o delu in načrtih odbora.

Beograd, 24. septembra, r. Pismo predsednika vlade generala Petra Živkovića, s katerim je naznanil svoj prispevek za prebivalstvo pasivnih krajev, se glasi:

»Gospod predsednik!

Čast mi je, obvestiti Vas, da odstopam kot svoj prispevek za pomoč krajem, ki so bili prizadeti po suši, centralnemu odboru Rdečega križa svojo enomesečno plačo z vsemi dodatki v znesku 16.034 dinarjev 50 p.

To vsoto bom izplačal odboru v treh mesečnih obrokih, počenši s 1. oktobrom t. l.

Sprejmite, gospod predsednik, zagotovo o mojem odličnem spoštovanju.«

Predsednik vlade preveden v rezervo

Beograd, 24. septembra, AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja z dne 24. t. m. je bil na predlog ministra vojske in mornarice preveden v rezervo predsednik ministrskega sveta armijski general Peter Živković.

Seja ministrskega sveta

Beograd, 24. septembra, AA. Danes od 11. do 13.20 je bila seja ministrskega sveta. Predsedoval ji je predsednik ministrskega sveta in notranji minister g. Peter Živković. Na seji so reševali tekoče posle.

Dovolitev polovične voznje

Beograd, 24. septembra, AA. Z odlokom prometnega ministra je dovoljena polovična voznja vsem obiskovalcem vinske razstave v Ptuju. Za razstavljen blago velja olajšava tarifnega dela 2 B štev. 13.

Oster nastop prof. Jorge proti separatizmu

Bukarešta, 24. septembra, n. Predsednik vlade Jorge je imel govor, v katerem je ostro napadel dr. Oila, vseučiliškega profesorja in Maniuevega svaka, ki je izdal politično brošuro, v kateri je zahteval novo ustavo. V tej brošuri je tudi obrazložil svoj načrt nove ustave. Profesor Jorge je Oila z vso oostrostjo zavrnil, češ da v nobenem slučaju ne bo dovolil, da se edinstvo Romunije poruši. O novinarjih, ki pišejo o potrebi decentralizacije, pa je dejal, da enostavno blaznijo.

Bukarešta, 24. septembra, n. Pričakujejo, da se bo te dni izvršila sprememba v romunski vladi. Sedanjí minister za narodno zdravje in socialno politiko Cantacuzen namerava podati ostavko. Na njegovo mesto bo stopil bržkone dr. Julij Hacleian, bivši minister za Erdelj.

Položaj angleške vlade po padcu funta

Edino nove volitve morejo razčistiti sedanjo situacijo — Konservativci in laburisti za razpust parlamenta — Zakon o štednji sprejet v spodnji zbornici

London, 24. septembra, n. V političnih krogih in v tisku so ljudje ponovno načeli vprašanje, ali bo mogla sedanja vlada izdržati ali pa bo prisiljena razpustiti parlament in razpisati nove volitve. V svojem uvodniku pravi »Daily Herald«, da mora laburisti v interesu nacije nastopiti proti sedanji vladi, dokler ne pozove naroda, da izrazi svojo lastno voljo. Edinole volitve morejo razčistiti današnjo situacijo. Tudi liberalni »Manchester Guardian« napoveduje volitve. List ugotavlja, da so se v sredo, ko je bila seja ministrskega sveta in so govorili o splošnem političnem položaju v državi, ministri po večini izjavili za naglo solucijo situacije. Takšno rešitev pa morejo dati izključno le v volitve. Tudi MacDonald in Thomas nista nastopila na seji ministrskega sveta proti razpustu parlamenta in razpisu novih volitev. Snowden

pa je naglasil, da se ga ta zadeva sploh ne tiče, ker se namerava, čim bo spravil v ravnotežje državni proračun, umakniti iz javnega političnega življenja. Le liberalna ministra sir Samuel Herbert in lord Reading sta se upirala stališču delavskih in konservativnih ministrov, vendar pa je vsekakor pomembna izjava, ki jo je sir Herbert Samuel dal na sestanku liberalnih poslancev, da so namreč volitve pred vrati in da se bo treba začeti pripravljati na volilno kampanjo. Kralj Jurij je napovedal svoj povratak v London. Vrnil se bo bržkone prihodnji torek. Nekateri politični krogi pripisujejo tej napovedi večji pomen in pravijo, da se bodo, čim se kralj vrne v London, pričele konference o razpustu parlamenta in razpisu novih volitev.

London, 24. septembra, AA. Predsednik

angleške vlade MacDonald bo prečital prihodnji ponedeljek na seji spodnje zbornice izjavo o razpisu občnih volitev.

Pariz, 24. septembra, AA. Angleški veleposlanik Tyrell je posetil predsednika francoske vlade in se mu zahvalil v imenu vlade Velike Britanije za dobrohotno stališče francoske vlade v sedanji šterlingovi krizi.

London, 24. septembra, AA. Vlada južnoafriške unije je sklenila obdržati zlato podlago južnoafriškega funta. Zato je padel angleški funt napram tej enoti za 10 do 15 odstotkov.

London, 24. septembra, AA. Spodnja zbornica je snoči po dolgotrajni razpravi z 297 proti 238 odobrila finančni zakon. Delavski poslanci so v svojih izjavah poudarili, da so novi davki krivični in da obremenjujejo večinoma delavstvo.

Kočljive naloge letošnjega ženevskega zasedanja

Odmevi angleške finančne krize pred DN — V Mandžurijo pojde preiskovalna komisija civilnih oseb — Japonska proti premirju v oboroževanju

Zeneva, 24. septembra, AA. Dosedanji gospodarski svetovalec in član angleške ženevske delegacije sir Arthur Salter je govoril v drugem odboru skupščine Društva narodov o sedanjem finančnem položaju na svetu. Govorec o zadnjih dogodkih v Angliji je Salter naglasil, da ostane Anglija vzlic vsemu temu to, kar je bila v vsej moderni zgodovini: prva država-upnica na svetu. Njena sredstva so večja kakor njene obveznosti.

Odpovedi kratkoročnih kreditov v Nemčiji in nezaupanje, ki je pozneje nastalo, je povzročilo odtegnitev kratkoročnih kreditov iz Anglije in veliko prodajo angleških vrednostnih papirjev s strani inozemcev.

Angleške investicije niso tako likvidne in se niso mogle tako naglo realizirati s prodajo. Tako je ostalo v inozemstvu na tisoče milijonov angleških investicij nasproti stotinam milijonov kratkoročnih kreditov.

Posledica tega nesorazmerja je bila, da je angleški funt sedaj tam, kjer je bil leta 1925.

Zeneva, 24. septembra, AA. Flandin je imel v gospodarskem odboru govor, v katerem je opozarjal na važnost političnih činiteljev v gospodarstvu. Potrebno je nadalje zaupanje v končno obnovo. Francija je pripravljena sodelovati pri tej obnovi z vsemi močmi.

Nato je angleški delegat pojasnil razloge šterlingove devalorizacije.

Flandin in angleški delegat Salter sta soglašala, v tem, da je treba razširiti akcijske možnosti finančnega odbora.

Nanking, 24. septembra, AA. Vlada je poslala Japonski tretjo noto.

Tokio, 24. septembra, AA. Po poročilih iz poučenih krogov bo vlada sklenila

umakniti del svojih čet v Mandžuriji in ne bo vztrajala na okupaciji Harbina.

Zeneva, 24. septembra, AA. Na tajni seji Sveta Društva narodov je japonski delegat na prigovarjanje britskega in francoskega delegata pristal na to, da zaprosi svojo vlado, da sme Društvo narodov poslati v Mukden preiskovalno komisijo, sestavljeno iz civilnih oseb.

Riga, 24. septembra, AA. Sovjetski komisar za zunanje zadeve Litvinov je sprejel japonskega zastopnika. Sovjetska vlada se čudi japonski okupaciji južne Mandžurije. Zato bo ojačila svoje obmejne vojaške postojanke na Daljnem Vzhodu.

Pariz, 23. septembra, AA. Havas poroča iz Zeneve, da so Združene države severne Amerike poslale Društvo narodov noto, ki se v njej zahvaljuje Društvo narodov

za akt in dokumente o sporu med Kitajsko in Japonsko.

Zedinjene države pravijo v tej noti, da se popolnoma pridružujejo prizadevanju Sveta Društva narodov in da so tudi one same od vsega začetka kitajsko-japonskega spora skušale posredovati in likvidirati ta spor.

Pododbor Sveta Društva narodov sedaj proučuje položaj v Mandžuriji.

Zeneva, 24. septembra, AA. V tretji komisiji je japonski delegat odklonil, zastopnik Združenih držav pa je sprejel predlog o oborožitvenem premirju do konca prihodnje razorožitvene konference. Izjavil je, da sprejema ta predlog v obliki, kakor ga je predložila skandinavski delegacija in da je predlog te delegacije ugodnejši od italijanskega predloga.

Pomen ameriškega vabila francoski vladi

Pobuda predsednika Hooverja utegne pomeniti začetek nove dalekosežne svetovne politike

Pariz, 24. septembra, r. Vabilo predsednika Zedinjenih držav, naj francoski ministri posetijo Ameriko, je bilo v vsej tujakšnji javnosti zelo povoljno sprejeto. Listi vidijo v tem koraku predsednika Hooverja pomembno priznanje Franciji in njeni politiki. Obenem pa tolmačijo pobudo ameriške vlade tudi kot priznanje, da je rešitev sodobnih mednarodnih problemov brez sodelovanja popolnoma izključena.

»Le Temps« posveča temu dogodku svoj današnji uvodnik, v katerem piše med drugim: Prezgodaj je še, da bi se moglo razpravljati o vprašanjih, ki bodo tvorila predmet francosko-ameriških posvetovanj, ako načelnik francoske vlade končno sprejme prirčno vabilo predsednika Zedinjenih držav. Važno je pa sedaj le dejstvo samo, da je do tega vabila prišlo, katero lahko pomeni začetek nove dalekosežne politike.«

Vedno smo mislili — nadaljuje list — da je zaupljivo sodelovanje Francije in Anglije najsigurnejše jamstvo za ohranitev miru v Evropi. Na drugi strani pa smo prav tako prepričani, da je zaupljivo sodelovanje med Ameriko in Evropo najboljše jamstvo za ohranitev splošnega miru in za prospeh civiliziranega sveta. Ob sedanjih okoliščinah sta Francija in Amerika oni dve državi, ki imata v rokah vsoljni položaj. Kljub različnim metodam njune politike sta obe deželi prežali z istim liberalnim duhom in stremila za istimi cilji.

Francija in Amerika — zaključuje »Le Temps« — razpolagata tudi s sredstvi, ki so potrebna, da se bodo mogle izpolniti nade mednarodne družbe v boljše čase. Obe državi bi torej izdali svojo zgodovinsko misijo in svojo dolžnost napram človeštvu, ako bi ne združili svojih naporov za dosegu teh ciljev.

Obsežen varčevalni program v Avstriji

Redukcija na vseh univerzah -- Dunajska borza še vedno zaprta

Dunaj, 24. septembra, d. V okviru nove vladnega varčevalnega programa so bile pritegnjene tudi avstrijske visoke šole, glede katerih so predvidene radikalne štednje v budžetu. V prvi vrsti pridejo tu v poštev univerze v Gradcu in Innsbrucku. Obe univerzi sta po vojni izgubili večji del svojih slušateljev (inozemcev), vsled česar jima sedaj primanjkuje visokošolcev. Ker so na obeh univerzah zastopane vse fakultete, se bodo nekatere morale opustiti, druge pa spojiti. Na dunajski univerzi se bodo isto morale nekatere stolice opustiti, dočim se bo dunajska tehnična visoka šola spojila z visoko šolo za poljedelstvo, ravno tako tudi veterinarska

z medicinsko fakulteto. Število profesorjev na univerzah, od katerih okoli 180 vleče letno plačo nad 20.000 šilingov, se bo tudi znatno reduciralo.

Dunaj, 24. septembra, d. Dunajska borza je bila tudi danes zaprta in ni še gotovo, kdaj se zopet otvori. V zasebnem prometu so valute močno kolebale. Funt je bil slabši, italijanska lira se je malo popravila, najbrž vsled posredovalnih nakupov, ravno tako sta se popravili tudi švedska in norveška krona. Marka je bila slaba. V zasebnem prometu z efekti je bila tendenca slaba. — Na pariški in londonski borzi se je dviganje, ki se je včeraj pričelo, nadaljevalo.

Boji na daljnem vzhodu

Japonski vrhovni poveljnik general Minami

Pomoč pasivnim krajem

Ne po svoji krivdi, temveč vsled elementarnih nezdod, so zašli nekateri kraji naše domovine v skoraj obupen položaj. Zlasti silna pa je beda v krajih, ki so že od nekdaj veljali kot v prehrani pasivni kraji. Že itak je v teh krajih pridelek tako majhen, da more le del prebivalstva samo na najbolj skromen način prehraniti sebe, ker del prebivalstva si mora tudi v dobrih letih iskati zasluzka izven domačega kraja. Vsled suše in drugih nezdod pa je bil letos že itak pičel pridelek še zmanjšan, da ljudje ne vedo, s čim se bodo prehranili. Kajti vsi ti kraji so že od nekdaj tako revni, da niti misliti ni na to, da bi si dokupili to, česar jim ni dala zemlja. Za nje je edina rešitev pomoč od zunaj in to pomoč jim morajo dati kraji, ki jih je narava obdarila z večjim blagostanjem. Medsebojno si pomagati, to je zahteva krščanske ljubezni, to pa je dolžnost tudi vsakega socialno čutečega človeka in to je zlasti dolžnost vsakega zavednega Jugoslavana, ker je jugoslovanska misel tudi socialna misel.

Pomoč je pa tem nujnejša, ker so vsi ti kraji vsled splošne gospodarske krize še posebej prizadeti. Vsled te krize je odpadel zasluzek izseljencev, vsled te krize pa tudi država ne more nuditi one pomoči, ki bi jo želela. Tem težje, ker tudi še ni rešeno vprašanje nemških reparacij, čeprav je upanje, da bo vendar doseženo odgovarjajoče nadomestilo.

Zato je treba, da priskoči pasivnim krajem na pomoč privatna inicijativa. Deloma se je to tudi že zgodilo in naš agilni Rdeči križ je že pričel s široko zasnovano akcijo v pomoč pasivnim krajem. In ne brez uspeha. Nj. Vel. kralj Aleksander je kot pravi oče svojega naroda takoj poklonil za pasivne kraje en milijon dinarjev, predsednik vlade gen. Živković je daroval v ta namen vso svojo mesečno plačo in temu visokemu primeru so sledili tudi mnogi drugi, a slediti morajo vsi, ker le na ta način je mogoče premagati vso to silno bedo, v katero so brez lastne krivde zašli nekateri kraji.

Zmotna je misel, da v Sloveniji ni takšnih pasivnih krajev. V Suhi Krajini je priklopila beda do viška; prav tako je velik del prebivalstva v Prekmurju v silni stiski. Slovenija je zato živo interesirana na tem, da se akcija za pomoč pasivnim krajem izvede na najpopolnejši način in zato upamo, da se bo vse prebivalstvo rado odzvalo pozivu Rdečega križa.

Ne tajimo, da so danes časi težki, da se mora vsakdo malo stisniti in omejiti, toda pomisliti je treba na one reveže, ki se sploh ne morejo več stisniti in ne omejiti, ker so brez vsega. Treba si predočiti vse one nesrečne matere, ki ne morejo dati svojim otrokom kruha, in človek bi moral imeti srce trše od kamna, če ne bi pomagal tem revežem. Bližnjemu v pomoč! Ni lepšega gesla, kakor je to geslo. Ni pa tudi lepše kreposti, ko pomagati sočloveku v stiski.

Neznosna je misel, da bi mogli vsled naše brezbriznosti umirati ljudje, ki so naše krvi. Vsled najtežjega pomanjkanja nam propada narod in sicer zdrav in dober narod. Kdo je, ki ne bi vzkliknil, da je treba temu narodu pomagati in ga rešiti iz bede ter obvarovati pred najhujšim, da od pomanjkanja ne pogine.

Pomoč je nujno potrebna in izvršiti se mora hitro! Že je ponekod zapadel sneg, že baš v najbolj revnih krajih pritiska mraz. S hitro pomočjo bomo te kraje še rešili, malo odlašanja in obotavljanja pa bo že marsikje prišla pomoč prekasno. Če kdaj, potem je sedaj resnično, da dvakrat da, kdor hitro da.

Vsi smo ena narodna celota, vsi smo del ene države in hočemo, da tako ostane. Najmočnejša vez te naše skupnosti pa je zavest, da si v sili vedno medsebojno pomagamo. Oni bedni kraji, ki na skalnih tleh čuvajo našo zemljo in našo bodočnost, morajo imeti zavest, da ne bodo v stiski nikdar zapušteni, ker drugače ne morejo biti dobri stražarji. In to zavest jim bomo dali, če jim priskočimo v pomoč sedaj, ko se bore za gol svoj obstanek in obstanek svojih družin.

Zato sledite primeru našega vzvišenega voditelja, zato ne pozabite bratov v največji stiski. Na pomoč pasivnim krajem! Na pomoč bratom, ki trpe pomanjkanje! To je naloga vseh, ki imajo čuteče srce!

VREMENSKA NAPOVED

Dunaj, 24. septembra. d. Mrzlo vreme bo trajalo dalje. V severnih Alpah ni pričakovati zboljšanja deževnega vremena.

Poset francoskih ministrov v Nemčiji

Laval in Briand odpotujeta v nedeljo v Berlin

Pariz, 24. septembra. AA. Briand in Laval odpotujeta v Berlin v nedeljo. V ponedeljek se udeležita francoska ministrstva kosila, ki jima ga priredita dr. Curtius in dr. Brüning. V ponedeljek zvečer bo slavnostna večerja na francoskem poslaništvu. V torek zjutraj je povratek v Pariz. Razgovori se bodo nanašali na prvi vrsti na gospodarska in finančna vprašanja. Ni izključeno, da bosta Laval in Briand sprejeta pri Hindenburgu. Francosko časopisje pričakuje od tega obiska ugodne sadove.

Berlin, 24. septembra. d. O programu predstoječega sestanka nemških in francoskih državnih poročajo listi, da bo najprej osnovan 40-članski skupni odbor, ki se bo delil na pet 8-članskih komisij, in sicer: 1. v komisijo za javna dela, katera bosta Nemčija in Francoska skupno izvedli, bodisi v svoji državi, ali v inozemstvu. 2. V prometno komisijo, ki bo pri-

pravila skupno delo obeh držav na polju železnice, paroplovbe in letalstva. 3. V trgovsko komisijo, ki bo proučila nemško-francoski trgovski dogovor. 4. V industrijsko komisijo, ki bo imela nalogo, da revidira obstoječe kartele, in 5. v finančno komisijo, ki naj prouči vprašanje sodelovanja francoskega kapitala pri nemških podjetjih in obratih.

Ženeva, 24. septembra. AA. Skupščina Društva narodov je danes sprejela poročilo o intelektualnem sodelovanju in poročilo gospodarske komisije.

Poročevalec gospodarske komisije Rolain je imel pri tej priliki govor in dejal, da bo obisk francoskih ministrov v Berlinu, če ga bodo narodni pravilno razumeli, velik dogodek in izhodišče za resnično, trajno in splošno zблиžanje, ki je najboljše jamstvo varnosti in miru. Za to izjavo se je nemški minister za zunanje zadeve govorniku prisrčno zahvalil.

Reševanje finančne krize na Madjarskem

Sto petdeset milijonov deficita -- Redukcija izdatkov in novi davki

Budimpešta, 24. septembra. AA. Madjarska telegrafiska agencija poroča: Danes je finančni minister Valko prečital parlamentarnemu odboru tridesetorice vsebino poročila, ki ga je sestavila finančna komisija Društva narodov o finančnem položaju na Madjarskem.

Finančna komisija Društva narodov pravi v tem ekspoziju, da je na osnovi proučitve s sodelovanjem zastopnikov madjarske vlade in madjarske narodne banke dognala, da je madjarska vlada ukrenila vse potrebno za izboljšanje proračunskega stanja. Proračunska bilanca za leto 1930-31. izkazuje deficit 150 milijonov pengov. Madjarska vlada bo skušala z odločnimi ukrepi še letos znižati državne izdatke za 73-5 milijonov, na drugi strani pa bo zvišala dohodek za 95-5 milijonov pengov.

Komisija ugotavlja, da bodo ti ukrepi madjarske vlade precej ugodno vplivali na državne finance. Komisija je nadalje mnenja, da je treba izvršiti še posebno stro-

kovno anketo na Madjarskem. Zato pričakuje od Sveta Društva narodov pooblastilo, da lahko nadaljuje svojo anketo do prihodnjega zasedanja Sveta Društva narodov. Razen tega prouči finančna komisija Svet Društva narodov, naj ima še pred potekom tega leta izredno zasedanje o poročilu te komisije glede gospodarskega in finančnega položaja na Madjarskem, ker je to v nujnem interesu Madjarske. Poročilo te komisije bo Društvo narodov proučilo po vsej priliki že te dni.

Budimpešta, 24. septembra. d. Po današnji seji odbora 33-orice, v kateri je finančni minister Valko poročal o pogajanjih v Ženevi, je dospelo poročilo, da pride že početkom oktobra v Budimpešto člani kontrolne komisije DN. Predsednik bo Italijan kom. Suvich, nadaljni člani pa so za Češkoslovaško Pospíšil, za Francijo Avenol, za Anglijo Loveday in za Ameriko Tajlor.

Ofenziva nemških nacionalcev proti Brüningu

»Hugenbergove špekulacije se ne bodo obnesle«

Berlin, 4. septembra. r. Hugenbergovi napadi na kongresu nemških nacionalcev v Berlinu proti državnemu kancelarju Brüningu in njegovi stranki so izvali v krogi katoliškega centra veliko nezadovoljstvo.

»Germania«, ki reagira na te napade, izjavlja, da je z njimi odpor proti temu, da bi se stavili nemškim nacionalcem predlogi glede sodelovanja, samo narasli. Špekulacije g. Hugenberga se bodo gotovo izjalovile.

Tudi v krajih nemške ljudske stranke niso z zadnjimi nastopi nemških nacionalcev nikakor zadovoljni. Ti krogi se sicer želijo približati Hugenbergu in njegovi

stranki, toda na drugi strani so mnenja, da Hugenberg s svojo taktiko vsak sporazum le omogoča.

V liberalnih krogih se tolmači agitacija Hugenbergove stranke kot nekaka tekma s Hitlerjem. »Deutsche Allgemeine Zeitung« odobrava sicer Hugenbergov zunanje-politični program, ki da je zmeren, toda obsoja napade na državnega kancelarja. Vsekakor je ta ofenziva še preuranjena. V ostalem pa ima vsaka opozicija brez dvoma pravico delati na to, da pride do oblasti. List meni, da Hugenbergov govor na kongresu stranke ne izključuje vsake možnosti sporazuma s strankami sredine.

Socialna agitacija na Španskem

Resno vrenje med koloni v Kataloniji

Pariz, 24. septembra. r. Položaj na Španskem je v socialnem pogledu še vedno zelo slab, predvsem pa v pokrajini Cordoba. Poljski delavci iz neposredne okolice tega mesta so izjavili, da hočejo imeti osemurni delavnik, in sicer tako, da bodo delali osem ur zaporedoma. Če se ne ugodijo njihovi želji, bodo takoj stopili v stavko.

V Kataloniji se je spor med lastniki zemlje in njihovimi koloni v zadnjih dneh resno zaostril. Koloni stojijo na stališču, da imajo na podlagi izjav vlade republike od 11. julija in 6. avgusta pravico zahtevati spremembo pogodb z gospodarji zem-

lje. Ko je bilo treba plačati gospodarjem njihov delež od pridelka, jim ga koloni niso odšteli, temveč so le dali gospodarjem 5% na račun.

Pod predsedništvom generala Macie se je vršila konferenca med obema strankama. Po dolgi pogajanji je prišlo do sporazuma, po katerem bodo imeli koloni pravico zahtevati spremembo svojih pogodb z gospodarji. Obenem se je tudi znižal delež, do katerega imajo pravico lastniki zemlje.

Število kolonov, ki so bili prizadeti do tem sporu, znaša nad 32.000.

Položaj italijanske lire

Beograd, 24. septembra. AA. Italijansko poslaništvo nas naproša za tole objavo: Neki inozemski listi so razširili vest, da bo italijanska vlada razveljavila sedanjo stabilizacijsko podlogo italijanske lire.

Italijansko kraljevsko poslaništvo je pooblašeno, da kategorično demantira to docela neosnovano vest.

Pogreb letalca Glodića

Bukarešta, 24. septembra. AA. Včeraj je bilo v Bukarešti opravljeno opelo za ponesrečenim letalcem Pavlom Glodićem. Parastosu so prisostvovali uradniki poslaništva, člani naše kolonije in zastopniki letalske družbe Cidue. Snelci so posmrtno ostanke ponesrečenega letalca prepeljali na postajo. Truplo bodo prepeljali v Jugoslavijo.

Žrebanje srečk razredne loterije

Beograd, 24. septembra. l. Na današnjem žrebanju srečk razredne loterije IV/22 kola so zadele dobitke 1.000 Din številke: 9166, 63508, 96045, 84887, 35720 in 6651. Po 20.000 Din so zadele številke: 26554, 54581 in 23098. 80.000 dinarjev je zadel srečka št. 83930.

Mednarodni šahovski turnir na Bledu

Bled, 24. septembra. Dopoldne so se končale te partije XXIV. kola:

Vidmar je remiziral z Niemevičem. Astaloš je proti Pircu remiziral že po 17. potezi.

Prav tako je bila remis partija Stolz-Bogoljubov.

Partija Aljehin-Maroczy se je končala z zmago Aljehina. Aljehin je napovedal po 28. potezi mat v 2 potezah.

Tartakower je premagal Flohra v 52. potezah. Partiji Kostić-Kashdan in Spielmann-Colle sta bili dopoldne prekinjeni z boljšo pozicijo za Kashdana in Spielmanna.

Popoldne sta se obe partiji nadaljevali in sta ostali nedokončani. Kashdan se je pritožil proti načinu igre Kostića in pride zadeva pred razsodišče. Igra pa bo najbrže remis.

Stanje po XXIV. kolu: Aljehin 19 in pol, Bogoljubov 13 (1), Vidmar 13, Kashdan 12 in pol (1), Niemevič 12 in pol, Spielmann 12 in pol, Stolz 12, Flohr, Maroczy 11 in pol, Kostić 11 (2), Tartakower 11, Astaloš 9 in pol, Colle 8 (1), Pirc 8.

Jutri bi imel biti prost dan. Ni pa izključeno, da bo odredil turnirski vodja, da se dokončajo vse prekinjene partije, da bi bila v soboto, ko se odigra predzadnje kolo, situacija jaena. V nedeljo bi se dokončale še zadnje prekinjene partije, XXVI. kolo pa v ponedeljek. V torek so zaključni banketi in razdelitev nagrad.

Aljehin ostane po turnirju v Jugoslaviji še teden dni in bo najbrže priredil produkcije v večjih mestih Jugoslavije.

Premestitev

Beograd, 24. septembra. l. Z odlokom ministra za trgovino in industrijo je premeščen g. Fajfar Josip, uradnik pri kontroli mer v Mariboru, k odelku ereskega načelstva v Ljubljani v istem svojstvu.

Izredno dobra letina koruze v Romuniji

Bukarešta, 24. septembra. n. Po uradnih statističnih podatkih so letos v Romuniji pridelali rekordno množino koruze in sicer 800.000 vagonov blaga, t. j. največja množina, kar so jih pridelali v poslednjih petih letih.

Mrz in sneg v Liki in v Primorju

Split, 24. septembra. k. Letos je ekvinokcij prinesel občuten mraz in celo sneg. V neposredni bližini Splita je včeraj in predvčerajšnjim padal dež ali pihal mrzel veter. Tudi noči so zelo mrzle. Davi je mraz nekoliko popustil. Potniki pa, ki prihajajo z vlaki v Split, govore o snegu, ki je zapadel na Liki.

Sneg tudi v Avstriji in Madjarski

Dunaj, 24. septembra. n. Skoro po vsej Štajerski je padel včeraj ves dan sneg. Vsa gorovja so že pod belo odejo. Davi je začelo snežiti tudi po dolinah.

Budimpešta, 24. septembra. n. Na Madjarskem je nenadoma pritisnil hud mraz. V hribovih, ki so visoki nad 800 m, je zapadel sneg. Pogorje Matra je docela pod snežno odejo. Pa tudi na ravnem in celo v Budimpešti je padla temperatura na +5°C.

Dunajski sadni trg

Dunaj, 24. septembra. d. Danes je dospelo semkaj 21 vagonov šumadinskih sliv, 18 vagonov madjarskega grozdja, 3 vagoni češkoslovaških hrušk, 10 vagonov italijanskih paradižnikov in 2 vagona italijanskih breskev. Cene neizpremenjene.

Justifikacija teroristov Hranilovića in Soldina

Zagreb, 24. septembra. k. Danes je bilo izdano uradno poročilo o zaključitvi procesa in obsodbi Marka Hranilovića in Matije Soldina pred stolom sedmorice. Stol sedmorice je potrdil obsodbo sodišča v Zagrebu v celoti in oba terorista bosta jutri zjutraj usmrčena.

Prepoved priseljevanja v Čile

Santiago, 24. septembra. n. Čilenska vlada je sklenila, da do nadaljnjega zabrani vsako priseljevanje inozemcev radi naraščajoče brezposelnosti v državi.

Drobne vesti

Pariz, 24. septembra. AA. Mednarodni kongres za »olonično zgodovino« je imel svojo prvo sejo. Predsednik ji je britski delegat.

Amsterdam, 24. septembra. AA. Borzni bankirji so sklenili sindikat za podpiranje tržišča.

Wellington, 24. septembra. AA. Novozelandska narodna vlada je bila včeraj zaprisežena. Ministrski predsednik je Forbes.

Ženeva, 24. septembra. AA. Egipt se bo udeležil razprave o premirju v oboroževanju.

Varšava, 24. septembra. AA. Poljski minister za zunanje zadeve Zaleski je poslal Društvo narodov spomenico o sedanjih oborožitvah Poljske.

Rim, 24. septembra. AA. Poveljstvo mladih fašistov pripravila velik pohod hitretnih formacij na Rim, ki bo 8. oktobra. Med drugim se tega pohoda udeležijo 3000 motociklistov.

Melfi, 24. septembra. AA. Minister Collalanza je obiskal v spremstvu tehnikov razne kraje po potresu prizadete pokrajine Volterra. Kakor je znano, je bil potres lani. Sedaj je minister pregledal obnovitvena dela.

Benetke, 24. septembra. AA. V Doževi palači je bila zadnja seja mednarodnega kongresa za notranjo plobo. Pred razhodom so govorili načelniki raznih delegacij.

Rim, 24. septembra. AA. Z redom italijanske krone je bil odlikovan svetovni kolesarski prvak Guerra. Isti red je bil podeljen bivšemu pravaku Bindu.

Šolski oddelki za nezadostno razvite otroke

Beograd, 24. septembra. AA. Prosvetni minister je odredil, naj otvori oddelke za nezadostno razvito in pohabljenno dečo, in sicer:

v savski banovini: v Zavodu za gluho-neme v Zagrebu, oddelke za gluho-neme; v Zavodu za slepe v Zagrebu oddelke za slepe; na ljudski šoli v Samostanski ulici v Zagrebu; in v šoli na Ivkavčevi ulici po en oddelke;

v dravski banovini: v Zavodu za slepe v Kočevju oddelke za slepe; na ljudski šoli v Trbovljah, na ljudski šoli na Jesenicah; na ljudski šoli v št. Vidu nad Ljubljano; na ljudski šoli na Viču; na šoli v D. M. v Polju; na pomožni šoli v Mariboru, povsod po en oddelke.

Preiskava o atentatu na Madjarskem

Budimpešta, 24. septembra. n. V zadevi atentata pri Bla Torbagyju preiskava ni dala nikakih novih rezultatov. Blizu Varšave so včeraj aretirali bivšega madjarskega državljana Lajosa Kisela, ki je pobežni na Poljsko brez potnega lista kmalu po atentatu. Walterja Riekena, ki je bil zaprt kot atentator, pa so morali izpustiti, ker je dokazal svoj alibi.

P. Ripson:

Marsove skrivnosti

(Roman.)

Ko se je nad morjem zavitela zora, je v lahнем vetriču odletel na vrh gore, ki mu jo je bil starič označil kot najvišjo in kot vseмирsko letališče. Bila je kakšnih petnajst kilometrov oddaljena od drugega stolpa in je bila že od daleč vidna. Bila je nad tritisoč metrov visoka in ko se ji je Robert približal z letalom, je zapazil na njeni višini kupolo iz bleščeče se kovine. Spustil se je na tla poleg nje, toda sedaj ga ni mikala njena notranjost. Imel je drugo delo. Hotel je izkopati grob. S kovinastim drogom in krampom, ki ju je bil vzel seboj, je po večurnem napornem delu izkopal globoko jamo v skalnato zemljo. Nato je odletel na drugi stolp nazaj, položil mrtveca v rakev, spravil rakev v dvigalo in jo peljal na vrh stolpa. Tu jo je položil v kabini letala na tla in odletel je nato v višino. Bila je zadnja pot starca, ki je živel Bog ve koliko let. V velikih krogih se je Robert dvigal s svojim letalom, dokler ni dosegel višine gore, nato je po kratkem poletu srečno pristal tik izkopenega groba. Eno uro pozneje je bilo tužno delo opravljeno. Nad gomilo se je dvignil kup velikih kamnov in v nje je bil Robert vtaknil velik lesen križ, ki ga je bil stesal.

71

Žal mu je bilo, da s starcem ni ničesar govoril o veri Marsovcv in njihovih nazorih o Bogu in večnosti, vendar se mu je zdelo pravilno, da postavi znak Odršenja tudi na grob tega daljnega zastopnika človeškega rodu.

6. poglavje: 5000 milijonov voltov.

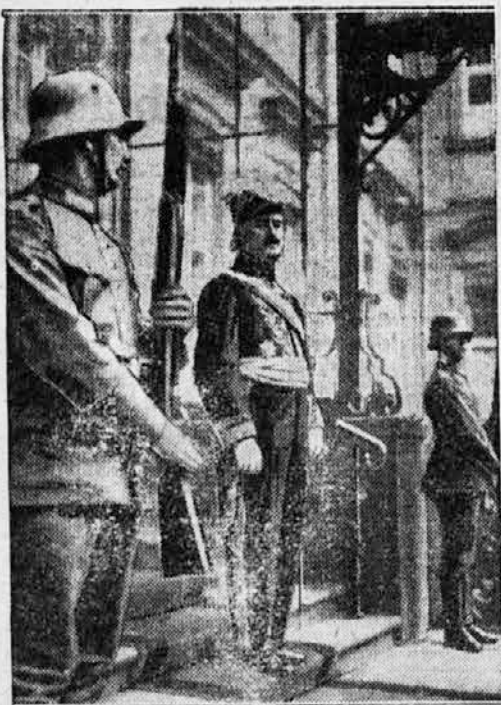
Po končanem žalostnem opravilu je Robert odšel k velikanski kupoli, ki se je dvigala na vrhu gore. Bila je vsa iz kovine in izgledala je kot bi bila tu velika zvezdarna. Notranjost je bila razdeljena v tri dele, v enem je bila v istini zvezdarna z velikim dalnogledom, v drugem je bila kompletna tehnična delavnica, a v tretjem, in ta je Roberta najbolj zanimal, so stala tri približno deset metrov visoke kovinaste kroglice, vseмирska letala.

Robert je stopil k prvi, jo ogledal od vseh strani in našel na vrhu zaklopna vrata. Skozi ta vrata, ki jih je odprl, je stopil v notranjost in s čudom ogledoval skrivnostno letalo. Sistem ni imel za Roberta nobenih tajnosti, kajti starič mu ga je bil v glavnih potezah razložil. Robertu se je zdelo, da se nahaja v podmornici. Pri medli luči, ki je padala skozi odprto lino, je raziskoval posamezne stroje. Ker ni dovolj videl, je poiskal mehanizem, s katerim se je kupola odpirala in zapirala. Odmaknil je z lahkoto srednji del kupole in solnce je zasijalo v veliko poslopje. Sedaj je imel Robert dovolj luči, da pregleda svoje vseмирsko letalo. Bil je tako zatopljen v svoje raziskovanje, da je popolnoma pozabil na kosilo in šele ko ga je želodec opomnil na to, se je zavedal, da razen malen-

kosti jutraj ta dan sploh še ničesar ni bil zavžil. Seboj ni bil vzel ničesar in zato je moral poleteti nazaj navzdol in pristati na svojem stolpu. Tu je kosil in ostal ves dan, kajti čutil se je zelo utrujenega. Vendar ni legel. Bil je preveč nemiren. Ves čas je samo mislil na svoje vseмирsko letalo in na povratek. Hotel je pred vsem preštudirati vse astronomske knjige, ki so se nahajale v drugem stolpu in se tako točno poučiti o vsem potrebnem.

Tako mu je naglo tekla čas. Astronomske knjige je bil prenesel v svoj stolp, ker v drugem stolpu, kjer je umrl starič, ni hotel bivati. Ne morda radi tega, ker se je bal mrtveca — praznovernosti ni poznal — temveč, ker je bil na svoj stolp že navajen in se je v njem počutil udobno. Pregledal je tudi vso notranjost kupole na gori in marsikateri večer prebil pri velikem dalnogledu ter opazoval zvezde. Točno je vedel na podlagi astronomskega atlanta, kje se bo pokazala zemlja, namreč med obema zadnjima zvezdama Velikega voza, ki ga je z Marsa videl enako lepo kot z zemlje. To je bilo edino domače, kar je Robert imel na Marsu: zvezdno nebo. Kadar ni bilo na njem obeh mesecev, se mu je zdelo, ko je gledal navzgor, da je na zemlji, kajti popolnoma ista ozvezdja so stala na nebu.

Čas zblizanja obeh planetov ni bil več daleč in Robert si je bil že vse pripravil za odlet. Znesel je bil v kroglo, ki mu je služila za medplanetarni polet, potrebno hrano in pijačo za dva meseca in vsak večer je željno ogledoval s teleskopom mesto, kjer se bo prikazala zemlja.

Novi francoski poslanik v Berlinu François-Poncet pri Hindenburgu

Na sliki vidimo francoskega poslanika pri odhodu iz palače predsednika nemške republike Hindenburga.

«Bank of England»

Največji in najvažnejši denarni zavod na Angliškem je »Bank of England«, ki je sicer zaseben zavod, igra pa vlogo angleške narodne banke, ki ima pravico tiskati papirnat denar.

To banko je ustanovil l. 1694. škotski finančnik William Patterson. Za početni kapital so zložili trgovci 1 milijon in 200.000 funtov šterlingov. Od te svote je nova banka takoj posodila državi 1 milijon funtov po 8 odstotkov; Anglija se je nabajala namreč tudi takrat v hudi finančni stiski. Za to državi izkazano uslugo pa je dobila banka pravico izdati za 1 milijon funtov papirnatega denarja.

Nova banka pa je naletela takoj po svoji ustanovitvi na hude nasprotnike, ki so celo vlado neprestano hujskali proti njej. Vlada pa ni mogla banki prav do živenga, ker je vedno rabila denar, a tega ni mogla dobiti nikjer drugje, kakor pri novi banki. Ta je državi vedno posojala denar, za to pa je dobivala vedno nove privilegije.

Angleška narodna banka pa se ni znala le braniti pred svojimi nasprotniki, ampak jih je znala tudi napadati. Najbolj nevarna njena tekmovalka je bila v 18. stoletju »Child«-banka, ki jo je hotela »Bank of England« za vsako ceno uničiti. V ta namen je »Bank of England« kupila vse črke in zadolžnice »Child«-banke, hoteč jih kasneje enkrat vse naenkrat predložiti »Child«-banki v izplačilo. Tak maneuver bi bil za »Child«-banko lahko usodopoln. Toda tudi gospodje pri »Child«-banki niso bili ravno od včera in so maneuver opazili. Pomoč so našli pri neki vojvodinji, ki jim je dala pod roko ček za 700.000 funtov, glaseč se na »Bank of England«. In ko so oni od »Bank of England« nekega dne res prinesli k svoji nasprotnici kup čekov in zahtevali izplačilo, so jih nasprotniki izplačali s čekom vojvodinje, torej z lastnim denarjem »Bank of England«.

L. 1780. pa so banko napadli poulični demonstranti. V banki so pa pravočasno zvedeli, kaj se kuba in so se pripravili na odpor. Hitro so oborožili vse uradnike in tudi nekaj vojaštva so dobili za pomoč. Napad so srečno odbili, toda, od takrat dalje stražijo vojaški bančno poslopje.

V kasnejših letih, vseskozi do najnovejšega časa, je morala »Bank of England« preživeti še mnogo hudih kriz, a še vse je prej ali slej srečno premagala. Zato pa Angleži opravičeno pričakujejo, da bo njihov največji denarni zavod srečno prebrodil tudi najnovejšo krizo.

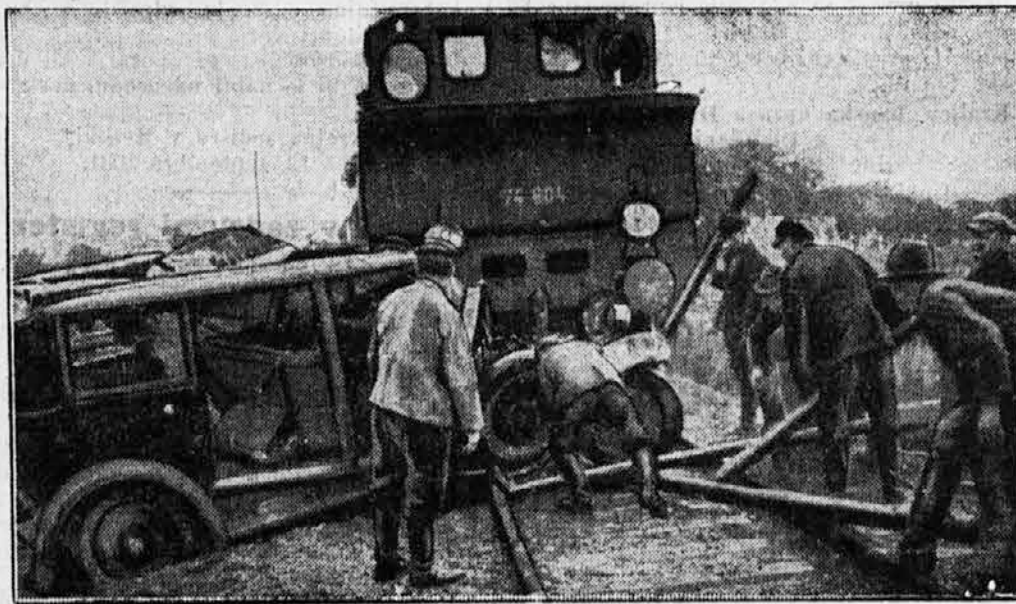
Angleži zapuščajo rivijero

Na francoski rivijeri so bili Angleži vedno dobri gostje in so pustili v tamkajšnjih hotelih prav dosti težkih angleških funtov. Odkar pa je začela v najnovejšem času vrednost funta padati in so dobivali gosti le še po 80—85 frankov za funt, namesto 115 frankov, so začeli Angleži kar trumoma zapuščati rivijero in se seliti drugam, če že niso hoteli domov.

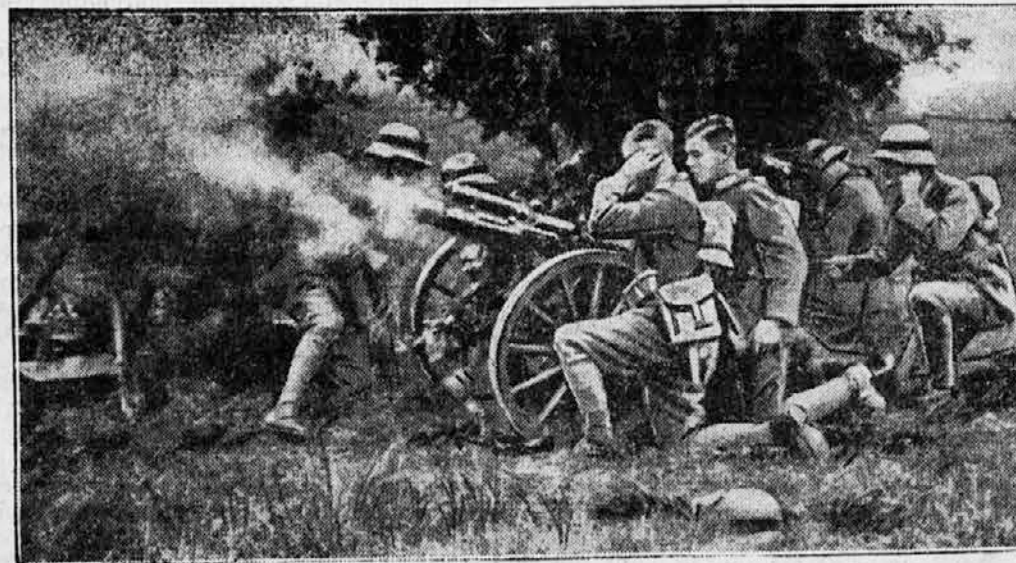
Borzo v Londonu so zaprli

Na sliki vidimo borzijance, ki berejo odlok, da je borza zaprta.

Težka avtomobilska nesreča pri Magdeburgu

Blizu Magdeburga se je osebni vlak zadel v avtomobil s 7 potniki s tako silo, da so štirje potniki ostali takoj na licu mesta mrtvi, trije pa so težko ranjeni.

Vaje nemške armade pri Monakovem

Hlače za Ghandija

Na svojem potu v London se je Ghandi ustavil tudi v Parizu. Tam mu je neka ženska na kolodvoru izročila precej obsežen zavoj. Policijski uradniki, katerim je bila poverjena skrb za Ghandijevo varnost, so to opazili in so zavoj takoj zaplenili, ker so se zbal, da ne bi bil v zavoju morebiti kakšen peklenjski stroj. Ko so pa zavoj z vso previdnostjo odprli, niso našli v zavoju nobene skrivnostne bombe, ampak čisto navadne — moške hlače. Zadeva se je nato prav kmalu pojasnila: neka morebiti nekoliko preusmiljena Francozinja je brala v časopisih, da potuje Ghandi v London zaviti samo v platen plašč, je hotela Ghandiju darovati tople hlače, da ga na njegovem potu ne bi zeblo...

sto navadne — moške hlače. Zadeva se je nato prav kmalu pojasnila: neka morebiti nekoliko preusmiljena Francozinja je brala v časopisih, da potuje Ghandi v London zaviti samo v platen plašč, je hotela Ghandiju darovati tople hlače, da ga na njegovem potu ne bi zeblo...

Novi nemški poslanik v Atenah Eisenlohr

Zaradi lepote brez službe

Pred obrtnim sodiščem v Lyonu so te dni razpravljali o tožbi, ki jo je vložila stenografinja Liza Herbert proti podjetju, kjer je bila nekaj časa zaposlena, nazadnje pa odpuščena iz službe ne zaradi lenobe ali nesposobnosti, ampak samo zaradi svoje lepote.

Liza je izredno lepo dekle in takoj prvi dan ko je nastopila svojo službo, so bili vsi moški v tistem oddelku, kjer je delala tudi ona, kakor ponoreli. Fabriški statistični kontrolor pa, ki ima nalogo nadzorovati, koliko ta ali ona delovna moč naredi na teden, je kmalu ugotovil, da delajo možakarji v pisarni, kjer je bila namršena nova stenografinja, znatno manj kakor prej in da je vsepovsod polno napak. O svojih opazovanjih in ugotovitvah je skrbni in natančni uradnik obvestil tudi ravnatelja podjetja. Ravnatelj je res poklical dekleta k sebi in rekel, da je ž njo sicer zelo zadovoljen in da ji ne more prav nič očitati, vendar pa jo mora odpustiti iz službe, ker njena lepota preveč moti vse moške uslužbence, ki jih pa vendar ne more njej na ljubo vseh odpustiti. Stenografinja je vzela pač ravnateljevo odpoved v vednost, ob enem pa je vložila pri obrtnem sodišču tožbo za odškodnino.

Sodišče je po kratki razpravi spoznalo, da mora podjetje plačati dekletu polno plačo za vso odpovedano dobo. V svoji razsodbi pa so rekli sodniki: »Lepota nikakor ne more biti vzrok odpovedi, tudi če podjetje vsled tega trpi škodo.«

Drevo, ki lovi ribe

Švicarski raziskovalec tropičnih krajev v Ameriki pripoveduje, da raste v pragozdovih v Boliviji neka vrsta dreves, ki je v Evropi še popolnoma neznana. Deblo ima od tal do vrha mnogo bodic. Indijanci imenujejo to drevo »ohoho«, v drugih krajih pa »sajbo«. Če, kdo naseka v deblo sekuro, priteče iz debela velika množina nekega rjavkastega soka; ta sok pa rabijo za ribolov. Treba je namreč samo nekaj malega tega soka vreči v vodo, pa že začno plavati ribe vse omamljene po površini vode, da jih lahko nabereš, kolikor jih hočeš. Te ribe pa so užitne, iz česar sledi, da tisti sok ne more biti strupen. Hudo pa je, če tisti sok človeku brizgne v oči; oko so nato vname in marsikdo je vsled tega vnetja že oslepel.